

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

08.03.2012 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

[Вестник Капитал daily](#)

✓ България е държавата с "най-сива" икономика в ЕС

Всяка година държавата пропуска данъчни приходи, които надхвърлят разходите ѝ за здравеопазване, сочи проучване

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2012/03/07/1782246_bulgariia_e_durjavata_s_nai-siva_ikonomika_v_es/

Близо 12.708 млрд. евро или 35.5% от БВП на България за 2009 г. не са били обложени с данъци, с което страната ни се нарежда на първо място по дял на сивата икономика в Европейския съюз (ЕС). Бюджетът е бил ощетен с 3.7 млрд. евро или повече от достатъчно, за да се запълни дефицитът от 2.3 млрд. евро в публичните финанси за 2009 г. С други думи – върху едно от всеки три евро оборот не се плаща данък. Данните са от [изследване за събираемостта на данъците в Общността](#), което е направено от консултантската компания Tax Research UK по поръчка на Групата на социалистите и демократите в Европейския парламент.

Най-ощетените

Изследването показва и как несъбраните данъчни приходи от сивата икономика се отразяват на съответните страни. България попада сред най-ощетените от сивата икономика, като пред нея е само Естония. Там размерът на пропуснатите данъчни приходи се равняват на 28.1% от държавните разходи на страната или на 260.5% от разходите за здравеопазване. В България пропуснатите данъчни приходи заради сивата икономика са 27.4% от държавните разходи и са равни на 137.9% от тези за здравеопазване.

Първенците по дял на сивата икономика

След България по дял на сивата икономика в евросъюза се нареждат Румъния (32.6%), Литва (32%) и Естония (31.2%). Като размер на сумата от БВП обаче най-големи загуби има Италия, която през 2009 г. е била ощетена с близо 180 млрд. евро данъчни постъпления (сивата ѝ икономика е с дял от 27%).

Значителна е и сумата, която "пропускат" отличниците Германия – близо 159 млрд. евро (при 16% дял на сивата икономика) и Франция – около 121 млрд. евро (15% сива икономика). В същото време, заради по-малкият размер на БВП, пропуснатите данъчни приходи за Румъния са близо 11 млрд. евро, а за Естония – едва 1.7 млрд. евро.

Колко сиво е в ЕС

Общо 22.1% е делът на сивата икономика на държавите от ЕС, като това води до пропуснати приходи от данъчно облагане в размер на над 864 млрд. евро годишно. Това означава, че 1 евро на всеки 5.43 евро е свързано със сенчестата икономика. Като цяло в по-големите и развити икономики делът на сивата икономика е по-малък. Като абсолютни суми обаче пропуснатите данъчни постъпления са сравнително големи, заради по-големия размер на brutният им вътрешен продукт.

А какво може да се промени

Проблемът с укриването и неплащането на данъци не е просто индивидуален проблем на някоя държава. Ако се вземе общият размер на укриването на данъци в ЕС, сумата надхвърля бюджетите за здравеопазване в държавите от Общността. Ако укриването на данъци може да бъде спряно, общият размер на бюджетния дефицит в ЕС ще бъде покрит само за 8.8 години. Посланието на доклада е, че по време на фискална криза не можем да игнорираме факта, че укриването и неплащането на данъци намаляват жизнеността на европейските икономики и без съмнение са подпомогнали създаването на сегашната дългова криза.

Ако ЕС успее да свие с 50% размера на сивата икономика, ще се освободят средства за възстановяването на инвестиционния капитал до нивата отпреди кризата, е друго послание на проучването. Това ще позволи да се увеличат бюджетните приходи, без да се налага увеличаване на данъците.

Някои от идеите за намаляване на сивата икономика са свързани с опростяването на данъчната система; с инвестиции в наемането на повече служители, които да се занимават с данъчни одити и изсветляване на укривани доходи; евентуално намаляване на данъци, доколкото е възможно, като стимул за плащането им; въвеждане на обща консолидирана база за корпоративния данък, така че фирмите да не търсят "данъчен рай" и др.

✓ Икономиката се оказва с по-голям махмурлук

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2012/03/07/1782671_ikonomikata_se_okaza_s_po-goliam_mahmurluk/

Икономиката на България се свива и с началото на тази година. Това показват два от ключовите ѝ индикатора - продажбите на дребно и промишленото производство, където има по-ниски физически обеми според данни на националната статистика.

Обикновено януари е известен като махмурлука на икономиката заради големите покупки около коледните и новогодишните празници, но числата сега показват, че той се е оказал по-голям.

Това личи и след сезонно изглаждане на данните, което означава, че фирмите са намалили активността си повече от очакваното за януари.

Ако забавянето на икономиката продължи и през следващите месеци, България ще се окаже заплашена от повтаряне на

рецесията. Такава прогноза вече направи макроикономистът Петър Чобанов от Института за нов икономически напредък, а според лидера на ДСБ Иван Костов данъчните приходи може да се окажат недостатъчни и при положително развитие на икономиката (очаквайте скоро интервю с него).

Растат продажбите на лекарства, храни, алкохол и цигари

Продажбите на дребно отразяват усещанията на домакинствата за сигурност на доходите и работните места. Съответно техният спад показва обща несигурност в потребителите. От данните на НСИ за януари става ясно, че има спад на продажбите на всички стокови групи.

На годишна база статистиката отчита ръст на продажбите само за две групи стоки - на лекарства и козметика с 10%, както и хранителни продукти, алкохол и цигари с 3.2%. Нарастване има и при дистанционната търговия, при която домакинствата пазаруват с поръчки по интернет. На годишна база този тип сделки се увеличават със 17.2%, като растежът е при физическите обеми, а не в стойността на сделките, който може да се раздуе и заради повишена инфлация.

Всички видове покупки, които отразяват дългосрочни планове и увереност, се свиват. Покупките на битова техника и мебели спадат с 6.4%, а на компютри и други комуникационни устройства - с 1.6%.

Индустрията се свива

Индустриалните компании, които бяха двигател на възстановяването с изнасяната от тях продукция, също забавят дейността си по-бързо от нормалното. През януари производството им се свива с 3.6%, дори и след изглаждане с типичните за периода фактори. Такъв годишен спад в показателя на индустриалното производство не е имало от пролетта на 2010 г. насам.

Според източници на "Капитал" забавянето е при индустриалните компании, които произвеждат за вътрешния пазар, а износителите все още увеличават производството и продажбите си, макар и със забавени темпове.

Макроикономистът Георги Ангелов коментира в блога си ikonomika.org, че спадът в Европа вече се пренася и в България, а вътрешни двигатели на растежа няма, включително и заради липса на реформаторска воля и завой на правителството към популизъм.

"Вътрешни двигатели не могат да се посочат. Заетостта спада, несигурността остава и фирмите съкращават повече работни места, отколкото разкриват. Обикновено това, което се случва в Европа, става и у нас, но с няколко месеца закъснение. Ако Европа изпадне в рецесия, най-вероятно това ще се случи и тук, защото въпреки кризата в икономиката ни не настъпиха промени, които да пораждат оптимизъм. Освен това сме близо и до Гърция, с което допълнително се намалят шансовете ни за привличане на инвестиции", коментира той пред "Капитал".

[Вестник Труд](#)

✓ Икономиката ще крета до лятото

<http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=1268838>

Икономиката на България едва ще крета през първата половина на годината и темпът на възстановяване на родното стопанство ще се забави, *прогнозира БНБ* в най-новия брой на изданието си "Икономически преглед".

Онзи ден националната статистика обяви, че ръстът през м.г. е 1,7%. Официалната правителствена прогноза за т.г. е за 2,9%, въпреки че финансовият министър обясни, че бюджетът е пресметнат при очакване за ръст от 1%.

Основният виновник за негативните прогнози за икономиката са външните условия. Икономическата активност допълнително ще бъде потисната и заради невиджаните студове у нас през януари и февруари. Прогнозираният слаб ръст се дължи предимно на вътрешното потребление и износа. Но и при тях чудеса не се очакват. "Очакваме фирмите да останат консервативни в решенията си за броя на служителите си поради несигурната външна конюнктура, а това ще повлияе негативно върху скоростта на възстановяване на потребителските разходи", коментират анализаторите от БНБ. Според тях потребителското търсене вероятно ще остане на нивото от 2011 г. заради продължаващото намаляване на броя на заетите и песимистичните очаквания на хората за икономическата ситуация.

Възстановяването на заетостта ще се отложи за втората половина на годината. Причината е, че във всички отрасли - строителството, търговията, промишлеността и услугите, очакванията за наемане на нови работници се понижават. Основните групи стоки, за които хората си позволяват да харчат повече, са храна и лекарства, става ясно от анализа. Въпреки сигналите за известен ръст в търсенето на нови жилища тенденцията едва ли ще се задълбочи.

"Очакванията за бавно възстановяване на заетостта и за ниска инфлация вероятно ще доведат до по-умерено нарастване на трудовите възнаграждения в номинално изражение през 2012 г.", пише още в анализа.

Правителствените харчове имат негативно влияние върху brutния вътрешен продукт през 2011 г., но се очаква ефектът им през първото полугодие на т.г. да е около нулата.

ЦВЕТЕЛИНА ЙОРДАНОВА

Вътрешната търговия - спад и през януари

Новата година не е донесла нов късмет на търговците. И през януари продажбите на дребно продължават да падат, показват данните на Националния статистически институт (НСИ).

Спрямо декември 2011 г. обемите са паднали с 0,2 на сто, а спрямо същия месец на м.г. - с 2,6 на сто.

Оборотът през януари спрямо същия месец на м.г. бележи ръст в търговията с лекарства с 10,0%. Рязък спад от 17,2% е отчетен при продажбите на текстил, облекло, обувки и кожени изделия. Търговията с битова електроника е на минус с 6,4%. При продажбите на горива спадът е с 5%.

✓ Съюзът между шеф и работник ме притеснява

<http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=1268819>

С изпълнителния директор на Главната инспекция по труда РУМЯНА МИХАЙЛОВА разговаря МИШЕЛ ГУТСУЗЯН

- Г-жо, Михайлова, статистиката на Главната инспекция по труда (ГИТ) показва, че през януари 2012 г. са наложени глоби за 1,469 млн. лв., или с над 660 000 лв. повече спрямо същия месец на 2011 г. Трудовите инспектори ли са станали по-строги или фирмите - по-некоректни?

- Сумата от влезлите в сила наказателни постановления, наложени от *трудовите инспектори* през 2011 г. е над 15,5 млн. лв., или с 35% повече в сравнение с 2010 г. Този резултат се дължи на увеличени брой обхванати от контрола обекти, повечето проверки, усъвършенстваната методология на инспектирането и не на последно място - на опита и професионализма на инспекторите по труда. За тези добри резултати допринесе и назначаването на 110 асистенти по проект от оперативната програма "Развитие на човешките ресурси", което даде възможност инспекторите изцяло да насочат своя ресурс към контрола на предприятията. Увеличиха се и сигналите и исканията за проверки на некоректни работодатели. Считаме, че това се дължи и на порасналото доверие към ГИТ като институция.

- **Кои бяха най-честите нарушения през 2011 г. и в кои браншове?**

- Статистиката показва, че през последните години се увеличават нарушенията по трудовите правоотношения. През 2011 г. делът им е 56,6% от всички, докато през 2009 г. беше 39,3%. През същия период нарушенията, свързани с осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд, намаляха.

Най-често нарушенията са свързани със заплащането на труда и режима на работното време. Такива се срещат най-често в търговията на дребно, туризма, строителството, производството на храни. Най-вече това става в малки и средни предприятия. Бих искала да поясня, че невинаги става въпрос за забавяне на възнагражденията, но и за неизплатен извънреден или нощен труд. През миналата година установихме 6000 случая за работа без трудов договор, което е два пъти повече в сравнение с 2010 г. В края на миналата и началото на настоящата година тези случаи намаляват и се надявам тенденцията да се запази.

- **Дори и в зимните курорти ли намаляват?**

- Да, в активния туристически сезон наши инспектори проверяваха три последователни седмици обекти в Банско. Естествено имаше опити за заобикаляне на закона, но това не е масова практика.

- **Какви глоби се налагат за работа "на черно"?**

- Отмина времето, когато най-масовата глоба беше минималната - 1500 лв. Случаите, в които се налага максималното наказание от 15 000 лв. също, по-скоро са изключение, защото в условията на финансови и икономически проблеми за предприятията не бихме искали да демотивираме работодателите. Най-често глобите варират между 3000 и 5000 - 6000 лв.

- **Продължава ли тенденцията, за която съобщихте през лятото, голяма част от трудовите договори да се сключват фиктивно за 4-часов ден?**

- Тези случаи не са изключение, но през зимата намаляха. Това е нормално, защото тези порочни практики се прилагат предимно в дейностите със сезонен характер.

За да се справим с проблема, с помощта на министъра на труда инициирахме промяна в Кодекса на труда. Така инспекторите вече имат правомощия, когато докажат, че служител е официално нает на 4 часа, а работи повече, да издадат предписание работодателят да сключи договор за пълен работен ден. Ако то не бъде изпълнено, следва търсене на административнонаказателна отговорност. Този текст влезе в сила от началото на 2012 г. От май започваме засилени проверки в предприятия със сезонен характер, където тези случаи изобилстват. Всички сме наясно, че никой реално не наема на 4 часа барман, сервитьор или готвач.

- **Не се ли опасявате, че работодателите и служителите отново ще намерят начин да хитруват и да заобикалят правилата?**

- Съюзът между работник и работодател винаги много ме е притеснявал. Не съм съгласна, че това става под натиск. В повечето случаи те се обединяват доброволно срещу действията на контролния орган.

- **Какви са причините за това?**

- Интересът на работодателя е ясен - той спестява разходи. Служителите, които се съгласяват шефът им да не спазва правилата, обикновено са млади и несемейни. Те не смятат, че могат да бъдат пряко засегнати, заради което не проявяват чувствителност към проблема. Времето, когато ще получават пенсия, им изглежда твърде далече. Редки са и случаите, в които боледуват. Всичко това води до желанието в момента да се получава по-голямо възнаграждение, което би било по-малко, ако се плащат данъци и осигуровки върху реалната заплата.

- **Не се ли опасявате, че сега, когато и работникът носи отговорност, че работи без трудов договор, служителите ще подават по-малко сигнали срещу некоректни шефове?**

- Смесът от въвеждането на тази глоба е не толкова в нейния санкциониращ характер. По-скоро тази мярка има възпиращ характер и защитава интересите на работещите хора, като им дава още едно основание да изискват сключването на писмен трудов договор. На никого не му е приятно да бъде глобяван. Затова се надяваме хората да са по-настоятелни работодателите да спазват закона, за да не изпаднат в ролята на нарушител.

- **Продължават ли фирмите да бавят заплатите? Каква сума е изплатена след намесата на трудовите инспектори?**

- Само за 2011 г. сумата е 72 млн. лв. От края на 2009 г. до края на миналата седмица сумата е 163 млн. лв.

Положителното е, че вече почти няма предприятия, които да не плащат заплати 9-10 месеца, както се случваше през 2009 и 2010 г. Сега възнагражденията се бавят не повече от 2-3 месеца.

- **Каква част от глобите се събират?**

- През 2011 г. сумата от влезлите в сила наказателни постановления, издадени от ГИТ, е над 15,5 млн. лв. Около 45% от тях се събират от НАП и съдебни изпълнители. 21% от глобите се обжалват, а само 8-9 на сто от оспорените глоби се отменят от съда.

- Краят на 2012 г.е последният срок за изчистване на непозваните стари отпуски за годините преди 2011 г. . Ще създаде ли това проблем в инспекцията по труда?

- В Главната инспекция по труда се създаде организация и се използваха всички стари отпуски. Затова мога да гарантирам, че никой няма да загуби почивните си дни. Работодателите също се научиха да правят графици, които представят при проверка. Натъкваме се обаче и на опити за измама. Засичали сме хора, които на хартия са били в отпуск, а са работили. Нямаме обаче сигнали от недоволни работници по този повод, което ни кара да мислим, че тези нарушения са рядкост.

- Ще направите ли предложения за усъвършенстване на контрола?

- Получихме сигнали, че са зачестили случаите, в които регистрирани като безработни в бюрата по труда продължават да работят и да получават заплата, допълвайки дохода си с обезщетение за безработица. Обсъдихме проблема с изпълнителния директор на Агенцията по заетостта Камелия Лозанова. Договорихме се бюрата по труда да информират дирекциите "Инспекции по труда" за всички случаи, при които една фирма е освободила над 5 работници за не повече от месец. Идеята е да предотвратим случаи, при които работодателите и служителите се договарят да прекратят договора по взаимно съгласие. Тогава периодът за получаване на обезщетението е по-кратък, но това устройва и двете страни, докато се преодолее някакъв финансов проблем.

Много ли са тези случаи?

- Засега не. Дори част от сигналите за нарушения не се потвърдиха след наши проверки. Но трябва да вземем мерки и да проверяваме рисковите предприятия превантивно.

Визитка

Машинен инженер във Висшия машинно-електротехнически институт във Варна.

Има следдипломна специализация по трудово право и магистратура по "Публична администрация" в СУ "Св. Климент Охридски".

От 24 август 2009 г. е назначена за изпълнителен директор на Главната инспекция по труда.

Владее френски и руски език.

Вестник Класа

✓ Ръст на просрочията във всички сектори ще свие кредитирането

http://www.klassa.bg/news/Read/article/197624_%D0%A0%D1%8A%D1%81%D1%82+%D0%BD%D0%B0+%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0+%D0%B2%D1%8A%D0%B2+%D0%B2%D1%81%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8++%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8+%D1%89%D0%B5+%D1%81%D0%B2%D0%B8%D0%B5+%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BE

Притиснати от нарастващи просрочия във всички големи сектори на Европа, банките ще се сложат на принудителна кредитна диета. Това сочат данни от Европейския банков барометър на консултантска компания „Ърнст и Янг“, в която са взели участие 500 финансови институции от Стария континент. Трезорите избягват големи реструктурирания и проекти за бизнес развитие, като вместо това се фокусират върху вътрешните си проблеми, предизвикани от икономиката като цяло и ударите, нанесени на балансите им в резултат на новите регулации. Затова и кредитирането за всички големи индустриални отрасли ще пострада, сочат данните. „Банките реално са принудени да минат на диета – от една страна, от тях се иска да разполагат с повече капитал, но, от друга, те са изправени пред продължаващата неразрешена макроикономическа нестабилност, която сега нанася удар върху кредитните им портфейли със значително повишен риск от просрочия във всички големи промишлени отрасли“, коментира Марсел ван Лу, ръководител, отговарящ за банковите и капиталовите пазари в Европа, Близкия изток, Индия и Африка в „Ърнст и Янг“. Той отчита, че нарасналите депозити и намесата на ЕЦБ имат очевиден положителен ефект върху ликвидността, но повишените капиталови изисквания ще попречат на смекчаването на политиките за кредитиране. „Банките в момента не са в позиция, която може да ги превърне в двигатели на възстановяването“, смята експертът.

Най-големите опасения на банковата индустрия са свързани с просрочията в строителния отрасъл, като половината от трезорите (46%) очакват нарастване на лошите кредити в тази област. Строителството е следвано от автомобилната промишленост, корпоративните недвижими имоти, услугите и транспортния отрасъл. Химическата, фармацевтичната промишленост и комуналните услуги се считат за най-здравите отрасли, но въпреки това банките в Европа очакват увеличение на риска от просрочия. Според изследването съществува тясна взаимовръзка между секторите, в които се очаква ръст на просрочията, и онези, в които ще бъдат затегнати кредитните им политики. Тук се включват отново секторът на недвижимите имоти, строителството, услугите, транспортът и инфраструктурата. Кредитирането за корпоративни недвижими имоти и строителство ще претърпи най-сериозен удар, като 40% от банките очакват затягане на политиките. Толкова е процентът и на изследваните трезори на Стария континент, които очакват изискванията на Базел III да намалят степента на кредитиране за реалната икономика. Особено осезателни са тези притеснения в Австрия (74%) и Германия (63%). Нещо повече - две трети са убедени, че Базел III ще доведе до увеличение на цената на кредитите за клиентите, а всяка втора институция признава, че ще удари и собствената ѝ рентабилност.

“Въпреки че 41% от банките очакват нарастване на депозитите, комбинацията от макроикономическа несигурност, продължаващ натиск върху финансирането от пазарите на едро и капиталовите ограничения и ограниченията върху ликвидността означава, че общото кредитиране ще намалее и цената на кредитите ще се увеличи както за банките, така

и за компаниите и физическите лица, които те кредитират”, коментира Стивън Луис, директор в екипа за глобални банкови и капиталови пазари на „Ърнст и Янг”. 28% от трезорите очакват финансовите пазари да се влошат в следващите 6 месеца, а всяка трета банка е песимист и по отношение на икономическата перспектива.